

System polityczny Wielkiej Brytanii – wprowadzenie

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film 1](#)
- [Film 2](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Wielka Brytania*, dostępny w internecie: paih.gov.pl [dostęp 21.08.2020 r.].
- Źródło: Agnieszka Pawłowska, *Wielka Brytania*, [w:] *Samorząd terytorialny w wybranych państwach europejskich*, red. Andrzej K. Piasecki, s. 257.
- Źródło: Izabela Kapsa, *Pozycja ustrojowa Premiera Wielkiej Brytanii w świetle jego kompetencji i praktyki politycznej*, dostępny w internecie: repozytorium.ukw.edu.pl

[dostęp 24.08.2020 r.].

- Źródło: Jagoda Szpak, *Wpływ prawa natury i prawa pozytywnego na „common law” i „civil law”*, dostępny w internecie: digitallibrary.pl [dostęp 24.08.2020 r.].
- Źródło: Przemysław Lewicki, *Przełom konstytucyjny w Wielkiej Brytanii*, 9.10.2019 r., dostępny w internecie: klubjagiellonski.pl [dostęp 21.08.2020 r.].

System polityczny Wielkiej Brytanii – wprowadzenie

Pałac Westminsterski, siedziba brytyjskiego parlamentu

Źródło: domena publiczna.

Materiał jest częścią serii „**Inne spojrzenie**”.

Parlamentarny system rządów, który funkcjonuje dziś w większości krajów europejskich, narodził się w Wielkiej Brytanii. Przez długi czas instytucje polityczne tego państwa były przedmiotem podziwu i aspiracji wśród demokratycznych elit politycznych na całym świecie. Wiele brytyjskich rozwiązań ustrojowych przeniesiono na grunt różnych państw – w szczególności w Europie oraz w dawnych posiadłościach kolonialnych Zjednoczonego Królestwa. Jednak pewne instytucje polityczne powstałe na wyspach brytyjskich zachowały się tylko tam, nadając Anglii, Walii, Szkocji i Irlandii Północnej niepowtarzalny charakter ustrojowy.

Twoje cele

- Przeanalizujesz i wyjaśnisz specyfikę brytyjskiej konstytucji.
- Scharakteryzujesz parlamentarno-gabinetowy system rządów funkcjonujący w Wielkiej Brytanii.
- Wymienisz najważniejsze organy władzy Zjednoczonego Królestwa.

Przeczytaj

System polityczny Wielkiej Brytanii

Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej jest dziedziczną [monarchią konstytucyjną](#). To państwo unitarne o szerokiej autonomii części składowych. Nie ma pisanej konstytucji, tzn. jednego aktu normatywnego o charakterze nadrzędnym w stosunku do innych aktów, który określałby podstawowe zasady i instytucje ustrojowe państwa. Konstytucję brytyjską tworzy całokształt norm o różnej randze konstytucyjnej, odnoszących się do podstaw politycznego ustroju państwa. Na system źródeł prawa konstytucyjnego składa się więc:

Flaga UK

Źródło: domena publiczna.

Części składowe Wielkiej Brytanii

W skład Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej wchodzi cztery historyczno-geograficzne regiony: [Anglia](#), [Walia](#), [Szkocja](#) oraz [Irlandia Północna](#). Choć jest to co do zasady kraj unitarny, w drugiej połowie lat 90. XX wieku został przeprowadzony proces dewolucji – pewne kompetencje władz centralnych zostały przekazane na szczebel poszczególnych regionów. Od 1999 roku funkcjonuje Parlament Szkocki ([Holyrood](#)) oraz Zgromadzenie Narodowe dla Walii. Każda z tych instytucji otrzymała prawo decydowania w kwestiach dotyczących edukacji, ochrony zdrowia i środowiska naturalnego.

Podstawą ładu politycznego w Irlandii Północnej jest z kolei porozumienie wielkopiątkowe – zawarta w 1998 roku umowa między katolikami a protestantami, kończąca konflikt w tej prowincji Zjednoczonego Królestwa. Na jego podstawie Irlandia Północna otrzymała daleko idącą autonomię (z własnym Zgromadzeniem oraz rządem, w których reprezentowane są dwie [zwaśnione społeczności Ulsteru](#)).

Słownik

desuetudo

(łac. odwyknienie, odzwyczajenie); reguła według której długotrwałe niestosowanie normy prawnej powoduje utratę jej ważności

Holyrood

zwyczajowa nazwa szkockich władz autonomicznych, pochodząca od nazwy dzielnicy Edynburga, w której znajduje się siedziba szkockiego parlamentu

konflikt w Ulsterze

spór między dwoma społecznościami mieszkającymi w Irlandii Północnej – republikanami (domagającymi się odłączenia Ulsteru od Zjednoczonego Królestwa i zjednoczenia z Republiką Irlandzką) a unionistami (opowiadającymi się za pozostaniem prowincji w Zjednoczonym Królestwie)

monarchia konstytucyjna

ustrój państwa, w którym monarcha sprawuje władzę na podstawie konstytucji, będąc związanym jej przepisami

zwyczajowe prawo konstytucyjne

część niepisanego powszechnego prawa zwyczajowego; efektem jego obowiązywania w Wielkiej Brytanii są takie instytucje polityczne, jak: parlamenty, ceremonialna Tajna Rada, prerogatywy królewskie, zasada zwierzchnictwa parlamentu czy zasada, że „król nie może czynić źle”; zaliczyć do tego jeszcze można zasadę politycznej i konstytucyjnej nieodpowiedzialności głowy państwa

Film 1

Polecenie 1

Sprawdź, w jaki sposób wyłaniana jest izba wyższa brytyjskiego parlamentu – Izba Lordów.

Polecenie 2

Poszukaj informacji na temat systemu wyborczego, który w 2011 roku był przedmiotem brytyjskiego referendum, zwracając szczególną uwagę na jego zalety i wady.

Polecenie 3

Zapoznaj się z miniwykładem dr. Krzysztofa Kowaluka na temat sceny politycznej Wielkiej Brytanii i wykonaj ćwiczenia.

Wystąpił błąd

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DiA6Kan2H>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film nawiązujący do treści materiału: Scena polityczna Wielkiej Brytanii.

Ćwiczenie 1

Zapoznaj się z materiałem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

UK results: Conservatives win majority, [bbc.com](https://www.bbc.com) [dostęp: 23.09.2020].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 2

Film 2

Polecenie 1

Oglądając film z dr. Krzysztofem Kowalukiem, zastanów się, dlaczego wielu brytyjskich konserwatystów chce powrócić do zasad przeprowadzania wyborów do Izby Gmin, jakie obowiązywały do 2011 roku.

Wystąpił błąd

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Du5czlYmh>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film nawiązujący do treści materiału: Kadencja parlamentarna w Wielkiej Brytanii.

Ćwiczenie 1

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 2

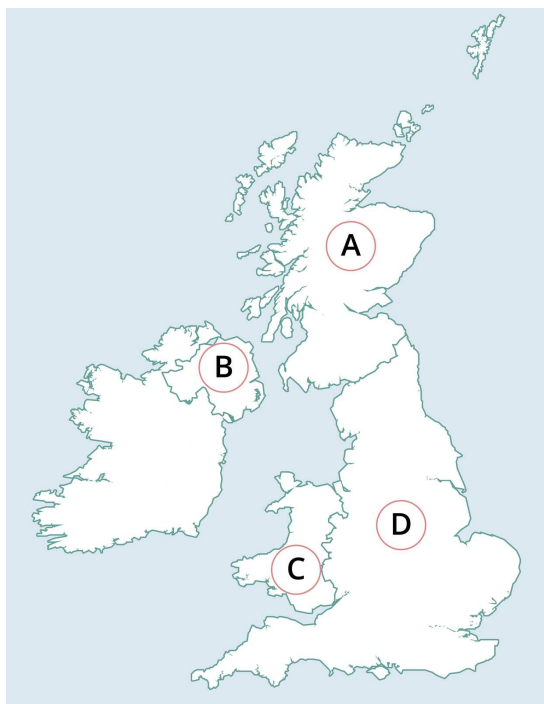
Ćwiczenie 3

Ćwiczenie 4

Zapoznaj się z mapką i wykonaj ćwiczenie.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

” Przemysław Lewicki

Przełom konstytucyjny w Wielkiej Brytanii

Konstytucja Zjednoczonego Królestwa jest jednym z rzadkich współczesnych przykładów (...). Nie dość, że nie sposób wskazać jednego dokumentu, w którym znajdowałyby się jej choćby pierwiastkowe elementy, to ponadto trudności nastrocza nawet określenie katalogu takich dokumentów. Nie ulega jednak wątpliwości, że Wielka Brytania posiada konstytucję, rozumianą jako zespół norm odpowiedzialnych za regulację ustroju państwa. Jest ona jednak nieskodyfikowana, istniejąc w zbiorze pisanych proklamacji królewskich, aktów parlamentu, prywatnych traktatów prawniczych (!) i nie tylko, oraz niepisanych zwyczajów konstytucyjnych, najczęściej określanych (...) konwenansami konstytucyjnymi.

Źródło: Przemysław Lewicki, *Przełom konstytucyjny w Wielkiej Brytanii*, 9.10.2019 r., dostępny w internecie: klubjagiellonski.pl [dostęp 21.08.2020 r.].

Ćwiczenie 6

Zapoznaj się ze źródłami i wykonaj ćwiczenie.

Źródło I

” *Wielka Brytania*

Tabela 1. Podział administracyjny Zjednoczonego Królestwa

Jednostka	Rodzaj	Stolica	Ludność	Język używany
Anglia	królestwo	Londyn	51 092 002	angielski, kornijski
Szkocja	królestwo	Edynburg	5 144 200	angielski, gaelicki szkocki i scots
Walia	księstwo	Cardiff	3 004 600	angielski, walijski
Irlandia Północna	provincia	Belfast	1 759 000	angielski, irlandzki

Źródło: *Wielka Brytania*, dostępny w internecie: paih.gov.pl [dostęp 21.08.2020 r.].

Źródło II

” Agnieszka Pawłowska

Wielka Brytania

To, co rozumiemy pod pojęciem administracji samorządowej jest jedyną (nie licząc administracji agencji świadczących usługi publiczne, tzw. quangos – quasi non-governmental organizations) administracją terytorialną. Tak ze względu na tradycje, jak i literę prawa, samorząd jest przede wszystkim podmiotem zarządzającym jednostką

terytorialną – jest lokalną administracją (local administration); w drugiej zaś kolejności – reprezentantem woli społeczności lokalnej, czyli władzą lokalną (local authority). W sytuacji braku przedstawiciela rządu w terenie, jedynym sposobem na skuteczne monitorowanie finansów lokalnych oraz jakości i trybu świadczenia usług publicznych, jest poddanie administracji lokalnej bezpośredniemu nadzorowi ze strony administracji centralnej (ministerialnej), lub przeniesienie odpowiedzialności za niektóre usługi publiczne na instytucje kontrolowane przez rząd. W istocie kombinacja obu tych posunięć, wzbogacona o element urynkowania usług publicznych, znalazła swoją praktykę w brytyjskim samorządzie terytorialnym.

Źródło: Agnieszka Pawłowska, *Wielka Brytania*, [w:] *Samorząd terytorialny w wybranych państwach europejskich*, red. Andrzej K. Piasecki, s. 257.

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenia.

” Jagoda Szpak

Wpływ prawa natury i prawa pozytywnego na „common law” i „civil law”

Wiek oświecenia przeciwstawiał się dawnym autorytetom, podkreślając wiarę w rozum. W tym okresie istotny wpływ na europejską myśl prawną, oprócz wspomnianych przeze mnie filozofów, miały poglądy Bacona, Monteskiusza, Woltera i Hume'a. (...) W Europie nastąpił zwrot intelektualny, prowadzący do zerwania z pojęciem dostępnego rozumowi prawa natury, zapoczątkowany w filozofii D. Hume'a, a następnie kontynuowany przez współtwórcę pozytywistycznego podejścia i zwolennika kodyfikacji – J. Benthama. (...) Racjonalne i empiryczne podejście do różnorodnych struktur społecznych i politycznych było podstawą do przebudowy dotychczasowych struktur, głównie poprzez usystematyzowanie rozproszonego prawa i uczynienie łatwego dostępu do niego. Pojawia się nowożytna kodyfikacja, dla której podwaliny położył już wiek wcześniej H. Grocjusz, a społeczną awersję zwalczał przede wszystkim Anglik F. Bacon.

Źródło: Jagoda Szpak, *Wpływ prawa natury i prawa pozytywnego na „common law” i „civil law”*, dostępny w internecie: digitallibrary.pl [dostęp 24.08.2020 r.].

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

” Izabela Kapsa

Pozycja ustrojowa Premiera Wielkiej Brytanii w świetle jego kompetencji i praktyki politycznej

Premier dysponuje najsilniejszą władzą we współczesnym brytyjskim systemie politycznym. (...) Status polityczny premiera wyznacza z jednej strony słaba pozycja monarchy, z drugiej zaś szereg funkcji, które są przez niego pełnione. Pierwszą z nich jest funkcja lidera partii – zwycięzcy w wyborach do Izby Gmin. Jedynym organem władzy pochodzącym z wyborów powszechnych jest bowiem izba niższa parlamentu, a tradycyjna dwupartyjność wraz z większościowym systemem wyborczym powodują, że w bezpośredni sposób wpływają one na obsadę stanowiska premiera. Charakterystyczna dla wyborów większościowych ich personalizacja sprawia, że społeczeństwo dokonuje pośrednio wyboru premiera spośród dwóch kandydatów przedstawionych przez dominujące na scenie politycznej partie. (...) Wykształcony w XVIII wieku zwyczaj ograniczył wybór monarchy do osoby cieszącej się poparciem większości parlamentarnej.

Źródło: Izabela Kapsa, *Pozycja ustrojowa Premiera Wielkiej Brytanii w świetle jego kompetencji i praktyki politycznej*, dostępny w internecie: repozytorium.ukw.edu.pl [dostęp 24.08.2020 r.].

Dla nauczyciela

Autor: Krzysztof Kowaluk

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: System polityczny Wielkiej Brytanii – wprowadzenie

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

VIII. Modele sprawowania władzy.

Uczeń:

4) charakteryzuje systemy polityczne oparte na współpracy legislatywy i egzekutywy – parlamentarno-gabinetowy (na przykładzie Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej) i kanclerski (na przykładzie Republiki Federalnej Niemiec); wykazuje, że elementy tych systemów obowiązują w Rzeczypospolitej Polskiej.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- charakteryzuje istotę systemu rządów parlamentarnych w Zjednoczonym Królestwie;
- wymienia najważniejsze organy władzy w Wielkiej Brytanii;
- analizuje i wyjaśnia wpływ modelu brytyjskiego na systemy polityczne innych państw.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;

- analiza tekstu źródłowego;
- mapa myśli;
- burza mózgów.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Przed lekcją

Wybrane/chętne osoby przygotowują w grupach dwu-trzyosobowych prezentacje dotyczące:

- brytyjskiej monarchii (kwestie, jakie powinny się w niej znaleźć, to: pozycja monarchy we współczesnym systemie politycznym Wielkiej Brytanii, procesy historyczne, które doprowadziły do redukcji efektywnych prerogatyw monarchy, znaczenie polityczne współczesnej monarchii);
- władzy wykonawczej i ustawodawczej Zjednoczonego Królestwa oraz relacji między nimi (m.in. wyłanianie i kompetencje Izby Gmin oraz Izby Lordów, rolę gabinetu, a także znaczenie partii politycznych w brytyjskim systemie politycznym);
- struktury terytorialnej państwa brytyjskiego (omówiona krótko istota sporu w Ulsterze, autonomiczne władze Szkocji i Walii, konflikty związane ze Szkocją oraz Irlandią Północną – w kontekście Brexitu).

Faza wstępna

1. Nauczyciel zadaje uczniom pytanie: „Czym jest parlamentaryzm?”. Odbywa się krótka dyskusja wprowadzająca, podczas której uczniowie z pomocą nauczyciela opisują system rządów parlamentarnych oraz pokazują jego związki ze współczesną demokracją.

2. Przedstawienie tematu i celów zajęć.

Faza realizacyjna

1. Nauczyciel informuje uczniów, że z każdej prezentacji, które za chwilę usłyszą, mają wypisać po 3 najważniejsze dla nich informacje.

2. Grupy przedstawiają przygotowane wcześniej prezentacje dotyczące brytyjskiej monarchii, władzy wykonawczej i ustawodawczej oraz struktury państwa brytyjskiego. Po każdej z nich pozostali uczniowie mogą zadawać prelegentom pytania.
3. Uczniowie po kolei wymieniają zanotowane przez siebie informacje, które w postaci mapy myśli zostają umieszczone na tablicy (powtarzające się hasła nie są ponownie zapisywane, tylko podkreślane w sposób, który pozwoli na koniec ocenić, jak dużo osób uznało je za ważne).
4. Praca z filmem nr 1. Uczniowie w parach wynotowują najistotniejsze informacje, a następnie rozwiązują ćwiczenia dołączone do filmu. Chętne/wybrane pary przedstawiają rozwiązania na forum klasy.
5. Nauczyciel podsumowuje oraz ocenia wygłoszone prezentacje, a także uzupełnia niezbędne informacje, jeśli jest taka konieczność (uzupełnia mapę myśli). Podkreśla wpływ ustroju brytyjskiego na kształtowanie się demokracji parlamentarnej w krajach europejskich.

Faza podsumowująca

1. Uczniowie wykonują ćwiczenia 5–8 w sekcji „Film 2”.
2. Nauczyciel ocenia wygłoszone prezentacje, a także uzupełnia niezbędne informacje, jeśli jest taka konieczność (uzupełnia mapę myśli). Podkreśla wpływ ustroju brytyjskiego na kształtowanie się demokracji parlamentarnej w krajach europejskich.

Praca domowa:

Uczniowie oglądają film 2 i wykonują ćwiczenia 1–3 dołączone do materiału.

Materiały pomocnicze:

Przemysław Lewicki, *Przełom konstytucyjny w Wielkiej Brytanii*, 9.10.2019 r., klubjagiellonski.pl.

Agnieszka Pawłowska, *Wielka Brytania*, [w:] *Samorząd terytorialny w wybranych państwach europejskich*, red. Andrzej K. Piasecki.

Jagoda Szpak, *Wpływ prawa natury i prawa pozytywnego na „common law” i „civil law”*, digitallibrary.pl.

Izabela Kapsa, *Pozycja ustrojowa Premiera Wielkiej Brytanii w świetle jego kompetencji i praktyki politycznej*, repozytorium.ukw.edu.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Filmy mogą zostać wykorzystane do stworzenia porównania pomiędzy systemem parlamentarnym Wielkiej Brytanii i innych krajów.